

ג. וטבל – ולא מספג (=מקנה בדופני הכלי. רש"י).
 את – להכשיר 'אמ"ן שבאצבע (= שלפוחיות. שטפלות לאצבע ונחשבות כמוה).
 אפשר שדבר אחר, הגם שאינו מקפיד עליו ואינו מהוה חציצה בשאר הלכות – אינו נחשב
 'אצבע'. לא נתרבו אלא אמין (חז"א יב,ד).
 בדם – שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא (= משעת קבלה ראשונה, לאפוקי קיבל פחות מכדי טבילה
 בכוס אחת ופחות מכדי טבילה בכוס אחרת, וצירפן אח"כ).
 משמע בתוס' כאן, וכן כתבו רש"י ותוס' במנחות (ו): ששיעור קבלת הדם של כל קרבן משתנה
 לפי מתנותיו, אם כדי שתי מתנות שהן ארבע, או ארבע מתנות או שבע. ויש סוברים שבכל
 הזבחים שיעור הדם הנצרך בשעת קבלה הוא בכדי הזייה, כיון שמקור הדין נאמר בחטאת
 פנימית (ע' משנה למלך מעשה הקרבנות ד,ה; קרן אורה ויד דוד שפ"א וטהרת הקדש – מנחות ז-ה; אור שמה
 מעשה"ק ה,ט).

ד. רבי עקיבא אמר: אם כיפר (כפרה המעכבת בשאר מקומות, כלומר הזאות) – כילה (אע"פ שלא שפך
 השיריים ליסוד). ואם לא כיפר – לא כילה.
 אמר לו רבי יהודה, מפני מה לא נאמר (כפי משמעות סדר המקרא): אם כילה (הכל, גם שפיכת שיריים)
 – כיפר, ואם לא כילה – לא כיפר.

דף מא

סד. א. היכן הוקשו פר העלם דבר של צבור ושעיר ע"ז, ולשם מה הוקשו?
 ב. מה למדו מפר העלם דבר לפי יום הכפורים?
 ג. מפני מה נאמרו יותרת ושתי כליות בפר כהן משיח ולא בפר העלם דבר של צבור?
 ד. למה נאמרה 'פרוכת הקדש' בפר כהן משיח ואילו בפר העלם דבר של צבור לא נאמר אלא 'הפרוכת'?

א. שני לימודים נאמרו להקיש פר העלם דבר ושעיר עבודת כוכבים; אחד, מיתור החטאת שנאמר בפרשת
 פר העלם דבר. ועוד כפל בהקש בפרשת שעירי ע"ז חטאתם על שגגתם שעבודת-כוכבים דינה כשאר
 שגגות של העדה.
 והוצרכה הכפלת ההקש ללמד לאותם דינים שאינם מפורשים בפרשת פר העלם דבר, הקטרת יותרת ושתי
 כליות, שגם הם נוהגים בשעירי ע"ז כמו בפר העלם.

ב. מיתור לפר שבפרשת פר העלם דבר, למד תנא דברייתא לרבות פר יוהכ"פ. ופרש רב פפא (ותניא כוותיה)
 שהוצרך להלכות 'את, בדם, טבילה' [אבל לענין עיכוב הזאות – למדו מ'חוקה', או, לדעת ר' יהודה
 מ'זכלה מכפר את הקודש']. ולתנא דבי ר' ישמעאל למדו לכל האמור בענין, כגון עיכוב הזאות – לפר
 יוהכ"פ. (או להקטרת יותרת ושתי כליות. ועתוס').
 רבי ישמעאל למד לפר יוהכ"פ מקל וחומר מפר העלם-דבר, ולא מיתור הכתוב.

ג. משל למלך בשר ודם שזעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו. לכך קיצר בדברים בקרבן חטא הציבור,
 ולא פרט הקטרת יותרת ושתי כליות כי אם בפר כהן משיח.

להלן (מט): פרש רבא שלכך נאמרו יותרת ושתי כליות בפר כהן משיח ולא בפר העלם דבר, כדי ללמד שדבר הלמד בהקש אינו חוזר ומלמד בהקש. ומ"מ נתנו כאן טעם אחר בדבר, מכך שהכתוב השמיענו זאת דוקא בפרשה זו ובאופן זה (ע"ש בתוס'). ובלאו הכי נמי י"ל דהכא תנא דבי רבי ישמעאל קאמר לה, ואילו הדרשה דלהלן לא אתיא אליבא דתנדר"י, כמו שכתבו שם רש"י ותוס'.

ד. את פני הפרכת (ולא 'פרכת הקדש' כדלעיל בפר כהן משיח) – משל למלך בשר ודם שסרחה עליו רובה של מדינה, שאין פמליא שלו מתקיימת. כך, כיון שרוב ציבור סרה כביכול אין כאן קדושה (רש"י).

דפים מא – מב

סה. מה דינם של חטאות פנימיות וחיצוניות, באופנים הבאים:

א. נתן מתנות הדם הראשונות בשתיקה והאחרונות במחשבת 'חוץ לזמנו'.

ב. ראשונות במחשבת 'חוץ לזמנו' ואחרונות בשתיקה.

ג. נתן חלק מן המתנות במחשבת 'חוץ לזמנו' וחלקן במחשבת 'חוץ למקומו' או 'שלא לשמה'.

ד. נתן מקצת מתנות פר יוה"כ פ' ונשפך הדם, ושחט פר אחר ופיגל בשחיתתו.

א. מתנות ראשונות בשתיקה ואחרונות במחשבת 'חוץ לזמנו'; חטאת חיצונית – כשרה. פנימית – פסולה, ואין באכילתה כרת.

מבואר בתוס' שאין הקרבן פסול אלא מדרבנן, כיון שאין מפגלין בחצי מתיר, לכך מהתורה כשר. ובדעת הרמב"ם יש שכתבו שנראה שפסול מן התורה (כ"כ בשו"ת אחיעזר. ואולם כמה אחרונים נקטו דברי התוס' כדבר פשוט וללא חולק).

לפי דחיית הגמרא את הוכחת ריש לקיש, יש לומר שלדעת רבי מאיר מפגלין בחצי מתיר, והרי זה פיגול וב'כרת'. אך זה רק לדעת רבא, אבל לרבה אין באופן זה חיוב כרת משום שלא נחשב 'קרבן מתירי', ואי אתה מוצא חיוב כרת לר"מ בחצי מתיר בהזאות אלא כאשר עשה העבודה בכמה פרים, כגון שנשפך הדם ושחט אחר, ששלמה עבודת פר אחד כולו.

בספר שפת אמת (מנחות טז.) צדד שגם לחכמים שאין מפגלים בחצי מתיר, עובר ב'לאו' במחשבתו.

ב. מתנות ראשונות במחשבת 'חוץ לזמנו' ואחרונות בשתיקה; חיצוניות – פיגול וב'כרת', שהרי רק מתנה אחת [ולב"ש שתיים] מתרת ומפגלת. פנימיות – לחכמים: פסול ואין בו כרת. לר' מאיר: פיגול וב'כרת', שהעושה על דעת ראשונה עושה. והוא הדין לשיטתו כאשר חישב בשלש מתנות ראשונות וברביעית שתק – עשאה על דעת ראשונה, הגם שאמר בפירוש בשניה ובשלישית ולא סמך אז על דעתו הראשונה. וה"ה בשחישב בראשונה ושתק בשניה וחישב בשלישית (עפ"י תירוצי רבא ורב אשי). הלכה כחכמים (וע' מנחות טז מח' רב ושמואל).

ג. חלק מהמתנות במחשבת 'חוץ לזמנו' וחלק ב'חוץ למקומו'; בחטאות חיצוניות, הקובע הוא מתן ראשון] או שנים הראשונים, לב"ש], אם חישב חוץ לזמנו – פיגול, חוץ למקומו – פסול. פנימיות – פסול ואין בו כרת.

לרבי יהודה (כט) כל שמחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום – פיגול. (ואפילו לאילפא שבעבודה אחת היו עירוב מחשבות אף לר' יהודה, לפמש"כ התוס' לא אמר אילפא אלא בשחיתת סימן אחד).